

מראי מקומות- זבחים כ"ה

במקום שאינו ראוי לקידוש, חל בו דין דאינו עוד ראוי לקידוש. והביא ראי' מהא דאמרי' במנחות (כו.) דגם בקומץ יש פסול דנשפך, דהיינו, דאם קמץ בימינו ונתן לשמאלו פסול, ונלמד מכאן. ואם הדין דנשפך הוא דין בקבלת הדם, מה שייך לדמות קומץ לדם, דגבי דם הצריכה התורה קבלה מהפר, ומה שייך לדמות דין זה לדין קומץ, משא"כ אם התורה גילה דאם הדם הוא במקום שאינו ראוי לקידוש דשוב לא יהי' ראוי לקידוש, וא"כ י"ל דה"ה בקומץ כן, וא"כ ע"כ הוי דין דחל בהדם.

(ד) **השוטט צריך שיקבל כל דמו של פר- ע' במקדש דוד** (ז', ב') שכ' לחקור בגדר דין קבלת הדם, האם הוא כדי לאסוף הדם לצורך זריקתו, או דלמא כדי לקדש הדם. וע"ש שהביא דממנחות משמע שהוא דין קדושת כלי, אולם הביא ראי' מהא דצריכין קבלה בבמה דאינו רק משום קדושת כלי, שהרי בבמה אין צריך כלי שרת, וא"כ נמצא ששייך דין קבלה בלא קידוש כלי [ולכאור' שייך שאלה זו לחקירה דלעיל, דאם צריך לקבל הדם שאין זורקין אותו, א"כ לכאור' מוכח שאין קבלה רק לצורך זריקה, אלא גם כדי לקדש הדם, ויש לעי' בזה]. וע' **בח"י הגרי"ז** (יג. ד"ה וקבלה) שג"כ הביא ראי' מבמה, וגם הביא ראי' מהא דצריכין קבלה בפרה אדומה ושם עבודה עליה, אע"פ שהקבלה הוא ביד, ובזה לא שייך קידוש כלי שרת, אלמא דדין קבלה אינו רק משום קדושת הדם, אלא כדי לאספו לשם זריקה.

(ה) **צריך שיקבל את כל דמו של פר- ע' בחי' ר' ארי' לייב** (ב', י"ח) דכ' לחקור בגדר דין זה דצריך לקבל כל הדם, האם דין זה הוא דין בהדם, דהיינו דצריך שיהי' כל הדם נתקבל, או דין הוא בצורת המעשה קבלה, דצריך שיהי' קבלת כל הדם. וכ' שיהי' נפק"מ בענין זה במקבל בב' כוסות, דאם צריך לקבל כל הדם, הרי קיבל כל הדם, אבל אם הוא צורה המעשה הקבלה, הרי דבשום כלי לא עשה מעשה קבלה כלל. וכ' דנראה דבאמת יש ב' ענינים בקבלת הדם, דין דהדם צריך להיות נתקבל כדי לקדשו, וגם דין עבודת קבלה,

(א) **לא נצרכא אלא לקומץ מנחת חוטא, וכו'-** הק' **המצפה איתן**, הא לכאור' מנחת חוטא נמי יכול ללמוד מהא דר"י ברי' דר"ח, שהוא נפקא לי' דקמיצה בימין מדאיתקש מנחה לחטאת כשבא לעובדה ביד, וכיון דבחטאת חלב גופא נמי שייך הסברא שלא יהא קרבנו מהודר ואפ"ה בעי ימין, לימא דה"ה במנחת חוטא כן, דמאי שנא. ותי' דבמנחת חוטא איכא סברא אחרת, דמלבד סברא זו שלא יהא קרבנו מהודר, יש עוד סברא, דהיינו דהקיל בה התורה לאתויי בדלות, וא"כ י"ל דהקיל בה התורה נמי שלא להצריך ימין, וכדמצינו במקומות אחרים דאמרי' סברא זו. וא"כ בצירוף הא שלא יהא קרבנו מהודר, וגם הא דקרבן קל הוא, י"ל דהתורה לא הצריך שיהי' נעשה בימין, קמ"ל.

(ב) **ולא מדם התמצית- הק' הטהרת הקודש**, מהו הצד שיהי' צריך לקבל דם התמצית, הרי כבר למדין מהא דכתי' כי הדם הוא בנפש יכפר דכל הכפרה הוא רק ע"י זריקת דם הנפש, וא"כ מהכ"ת שיהי' צריך לקבל דם אחר. ותי' דאין מוכרחין לומר דהדין קבלה תלוי במה שזורקין, דיתכן דאף דאין זורקין אלא דם הנפש, מ"מ צריך לקבל כל הדם (וכמו שיש מצוה של הקטרת אימורים, אף דאינם מכפרים). אלא דהק', דפעמים דם העור והתמצית יתרים הם על דם הנפש, וא"כ אם יקבל כולם, נמצא דדם הנפש יתבטל ברוב, ולא יהי' יכול לזורקו. היתכן דהתורה ציוה לקבל הדם באופן דאולי יהי' יכול לעשות זריקה. ותי' די"ל דגמרן אתי בשי' ר' יהודה, דס"ל דמין במינו לא בטל, ולכן נמצא דשפיר זורק דם הנפש. וע"ע **במקדש דוד** (ז', ב') שכ' נפק"מ מזה לענין דצריך לקבל דם הנפש שאין שייך לזריקה, ע"ש שהביא ציור לזה.

(ג) **דם מהפר יקבלנו- ע' בחי' הגרי"ז** שהביא מהגר"ח לחקור בדין זה דצריך להיות הדם נתקבל מהפר, האם דין זה בסדר קבלת הדם, דהיינו דבלא"ה לא נעשה הקבלה כצורתה, וכמו שקיבל הדם בדרום, או דלמא דין הוא בהדם עצמו, דהיינו דאם הדם הוא

דמדאורייתא אסור לקבל דם הפר ודבר אחר, ומשמע אף בדם הפר מרובה מדם הסכין, ואם אסור לקבל, יהי' אסור לזרוק, וק' מהא דלקמן. ותי' דכאן גלי קרא דאסור לבטל איסור לכתחלה, אבל לא בדיעבד, דבקדשים בעינן שנה לעכב, וא"כ הכא לכתחלה צריך להגביה הסכין כדי שלא נתערב דם התמצית עם דם הנפש.

(ט) **במאי מקנח לי- יש לעי', איזה קו' הוא זה,** למה אינו יכול לקנחו במפה. וע' ברדב"ז (מעה"ק ד', ח') שהק' דלמה צריך לקנחו כלל, הרי אין זורקין אותו. ותי' דכיון שנתקדש בכלי (דהיינו הסכין) צריך לשופכו ליסוד, וממילא צריך לקנחו במזרק. וע' במקדש דוד (טהרות נ"א, א', ד"ה ובעיקר) שהק' דלמה אין יכול לקנח במפה, ותי' דכיון דסכין אלימא מכלי שרת, א"כ גנאי הוא להורידו לכלי חול, וא"כ אין יכול לקנחו במפה [אולם עדיין אינו מבואר למה צריך לקנחו בכלל, ואולי דגם זה הוא גנאי לה, להניחו שם, וצ"ע].

(י) **השוחט צריך שיתן וורידין לתוך הכלי- פרש"י,** דנהוי קבלה מהפר שפיר, אבל כ' דתוך לאו דוקא, דהא לא אפשר, אלא על אוירו של תוך הכלי. וכ' השפת אמת דמשמע מרש"י דטעם הדבר דצריך שיתן הוורידין למעלה מהכלי, היינו כדי שלא יהא דם באויר חוץ לכלי (דהיינו, שלא על גבי הכלי), אבל מהרמב"ם משמע דהוא רק כדי לקבל כל דם. והק' לרש"י, הא מסקינן דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי, וא"כ למה יפסל מהא דהי' באויר שהוא חוץ לכלי. וע' מש"כ ליישב, דרש"י פי' כן לפי לישנא בתרא דהגמ', ע"ש.

(יא) **ונפחת שולי המזרק- ע' בחזון איש (ה', ו')** שכ' דמשמע דבנפחת מעצמו מיירי, וזה מקרי אין סופו לנוח, אבל מהו הדין אם פחתו בידיהם, ובהמשך כ' דיותר נראה דלא מקרי סופו לנוח אא"כ נתקבל אח"כ בכלי זה.

(יב) **אויר שאין סופו לנוח- פרש"י** דכל שאלת הגמ' הוא רק כשהוא למעלה מהכלי, אבל כיון שנכנס לתוך דופני הכלי, לא מיבעיא לי', אף שאין סופו לנוח, דמשנכנס הוי קבלה. וביאר הדבר אברהם (א', כ"א, ז', ד"ה

שהוא דין בהקרבן, דצריך לעשות עבודת קבלה בקרבן זו. וכ' דדין זה דצריך לקבל כל דמו הוא דין בעבודת הקבלה, וכיון שכן, אם מקבל בב' כוסות, שפיר מצטרפים הם להיות נחשב קבלה א', שהרי עי"ז נתקיים הדין שעשה קבלה על כל דם הפר [ואין ברור לי אם כוונתו לפשוט דקבלת הדם הוא מדין עבודת הקבלה ולא מצד שכל הדם צריך להיות נתקבל, או אם כוונתו לומר דאם מצד הדם הוא, ודאי בב' כלים סגי, ואם מצד דין עבודת קבלה, כיון דמסתבר שהוא דין בעבודת קבלה ולא לענין קידוש הדם, א"כ גם בזה סגי בב' כלים, ויש לעי' בכל דבריו שם].

(ו) **צריך שיקבל כל דמו של פר- ע' בלקוטי הלכות שכ' שכל זה הוא רק למצוה, אבל בדיעבד כל שמקבל כדי הזאה כשר, וכ' דכן פסק הרמב"ם. וע"ע בחזון איש (ה', ה') דכ' להסתפק בהא דצריך לקבל כל הדם, מהו לענין זריקה, האם צריך לזרוק מכלי שיש בו כל הדם, או דלמא כיון דעשה קבלה בכל הדם, יכול לזרוק מכלי אפי' אם אין בו כל הדם (ונפק"מ אם יכול לקבל הדם בהרבה כלים, ע' לעיל). והביא ראי' מהא דאם נשפך אין מצוה לאסוף הדם, אלמא דאין מצוה אף לכתחלה אלא בקבלת הדם, והניח בצ"ע.**

(ז) **השוחט צריך שיגביה סכין למעלה... ולא מדם הפר ודבר אחר- הק' הגרי"ז,** משמע דזהו פסול אחר, ולא משום דין נשפך, ולמה לא פסלינן משום נשפך. עוד הק' הגרי"ז, איך מכשירין דם סכין לקבלה כלל, הא סתמא הדרך הוא שהדם המונח על הסכין הוא מקודם שחיטה, וא"כ לכאור' דם זה חסר ההיתר שחיטה, וא"כ למה צריך קרא לומר דפסול לזריקה. וחידוש דכיון דהסכין מונח בתוך הצואר ולא פריש, מיקרי שהדם עדיין בתוך הצואר, וממילא חל על דם הסכין היתר שחיטה, וא"כ י"ל דה"ה לענין נשפך, דדם סכין כיון שעדיין בצואר הוא חשיב שפיר דם מהצואר, ואין עליה פסול דנשפך, ולזה ממעטינן מקרא מיוחד דבעי קבלה מהפר דוקא, ולא מהפר ודבר אחר.

(ח) **השוחט צריך שיגביה סכין למעלה... ולא מדם הפר ודבר אחר- הק' העולת שלמה,** הא קיי"ל לקמן (עט:) דנתערב דם התמצית עם דם הנפש נשפךעות לאמה, וביאר הגמ' שם דאי"ז אלא גזירה שמא לא ירבה דם הנפש, אבל דמדאורייתא מותר לזרוק, והכא אמר

(טז) **הצורם אזן הפר ואח"כ קיבל דמו, פסול- ע'**
 בחי' הגרי"ז דחקר אם דין זה הוי דהתורה
 חידש דין מום שייך אפי' לאחר שחיטה, או
 דלמא אי"ז דין מום בכלל, אלא פסול חדש
 הוא. וכ' דכצד ב' משמע מלשון הרמב"ם,
 דכ' דבהמה שחסרה מאיבריה כ"ש אחר
 שחיטה, קודם קבלת הדם נפסלה, וכו',
 ומשמע שהוא פסול חדש דמחוסר, ולא
 משום דין מום, אולם כ' דמשטמ"ק, דמחלק
 בין מום עובר למום קבוע, משמע שהוא דין
 מום. וע"ע במנחת חינוך (רפ"ח, ב') שכ'
 דאין שייך מום לאחר שחיטה, אלא פסול
 הוא, ונפק"מ דאינו חייב משום זריקת דם
 בעל מום, דבאמת אינו בעל מום.

(יז) **זאת אומרת, שעות פוסלות בקדשים- פרש"י**
 דשנה אין מונין מתשרי, אלא מיום שנולד
 מעת לעת, ולא אמרי' מיום ליום, אלא אף
 משעה לשעה, שאם נולד בניסן ב"ד ובט'
 שעות ושחטו לשנה הבאה ב"ד בניסן בט'
 שעות, אסור לזרוק דמו בעשירית, שכבר
 עברה שנתה. והק' בחי' הגרי"ז, הא לכאור'
 אפי' בלא חידוש דשעות פוסלות בקדשים
 יהי' פסול בכה"ג, דהא אם לא היו שעות
 פוסלות בקדשים, אז כשנכנס היום הי' כבר
 נחשב לבן שנתיים, והחידוש הוא באמת
 להיפוך, דבלא הכלל דלקדשים מונין שעות
 הי' גם השחיטה פסול משום שעברה שנתו,
 אבל כיון דשעות פוסלות בקדשים, ממילא
 עכ"פ השחיטה הי' בשעה כשרה, ומ"מ אסור
 לזרוק דמה משום דכבר נכנס שנה ב' (וכ' דכן
 משמע מהרמב"ם, דהחידוש הוא לחומרא),
 והניח הגרי"ז בצ"ע.

וראיתי) דס"ל לרש"י דמהני בתוך דופני
 הכלי משום דלא בעינן הנחה בתוך הכלי
 בכלל, אלא מצות קבלת הדם הוא רק שישים
 הדם בתוך הכלי, ואילו הי' אפשר שישאר
 הדם תלוי באויר הכלי נתקיימה מצות קבלה,
 ואע"פ שלא הוי כנח.

(יג) **צירף פיה לזינוק- ע' בקרן אורה שהבין**
 בכוונת רש"י דהיינו דצירף פי הכלי לזינוק,
 והק' דלכאור' אפי' אם לא צירף פי הכלי
 לזינוק, כיון שמפסיק בין הצינוק להחבית,
 א"כ אין סופו לנוח בתוך החבית. וביאר
 דצירף פיה לזינוק היינו שלא יראה המים
 אויר החבית בלא הפסק הכלי, אבל אה"נ,
 אין צריך להדביק הכלי להזינוק ממש.

(יד) **את"ל אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי-**
 ע' באבני מלואים (קל"ט, ז') שהביא מה
 שפסק הרמב"ם דאויר שאין סופו לנוח לאו
 כמונח דמי לענין גיטין, והביא דהכסף משנה
 כ' דהרמב"ם למד כן מסוגיין, דאמרי' את"ל
 וכו', והרמב"ם פסק כאת"ל. וכ' האבנ"מ
 דמה דראשונים אחרים לא פסקו כן, היינו
 משום דס"ל דאין לדמות סוגיין לסוגיא
 דגיטין, והראי' הוא מהא דאמרי' כאן דבתוך
 אויר הכלי ודאי נחשב קבלה אפי' אם לאו
 כמונח דמי [ולכאור' לפי הדב"א הנ"ל אי"ז ראי', רצ"ע],
 וא"כ אין לדמות הסוגיות. וע' בצאן קדשים
 דכ' לחלק בין אויר כלי, דאין הכלי עשוי אלא
 להניח בתוכו, והמחיצות אינם עושין לאוירן,
 משו"ה פשיטא לן דלאו כמונח דמי, ובין
 אויר החצר, דהמחיצות עשויות לאוירן,
 וא"כ אולי בזה שפיר אויר שאין סופו לנוח
 כמונח דמי, ולכן הוי בעיא דלא אפשר.

(טו) **נתן ידו או רגלו וכו' פסולין- פרש"י, דאין**
 הקלות יורד לחבית אלא ע"י הדבר המקבל
 טומאה, בכה"ג נחשב הוייתו ע"י טומאה,
 והמים פסולין. אולם ע' בחי' הגר"ח על
 הרמב"ם (מקוואות ט', ט') דדייק דהרמב"ם
 פי' דהדבר המקבל טומאה רק גורם ומסייע
 להמים לירד להחבית, ולא דהמים יורדין דרך
 הדבר המקבל טומאה. והק' על הרמב"ם,
 מהכ"ת לפרש כן, אולי כל הפסול הוא רק
 היכא דיורדין דרך דבר המקבל טומאה ממש,
 ע"ש מש"כ בזה.